

# A szövegértési és nyelvi-műveltségi feladatlap

**MAGYAR EMELT  
MAGABIZTOSAN**



# A FELADATTÍPUS FŐBB TULAJDONSÁGAI

**A feladattípus nem változik 2024-ben**, a vizsgaleírás szó szerint megegyezik a korábbival.

- A korábbi feladatlapok is használhatók a készüléshez, noha a feladatlapok jellege változhat.

**A kerettanterv viszont változott**, így a korábbi feladatlapokban lehetnek olyan kérdések, amelyek 2024 után már nem kérdezhetők.

► **Kiinduló bázisszöveg:** általában 1000 szó körül, teljes mű vagy részlet

- Irodalmi elemzés, tanulmány
- Szépirodalmi szöveg (líra, epika, dráma)

**A feladatok három területet fednek le:**

	2022. október	2023. május	2023. október	<b>ÁTLAG</b>
szövegértés	11	20	18	<b>16,33</b>
irodalom	23	13	20	<b>18,67</b>
magyar nyelvi	6	7	2	<b>5,00</b>

- Az arányokat a vizsgaleírás nem rögzíti, ez változhat a feladatlapokban.
- Összesen 40 pont érhető el
- Kb. 60 perc alatt érdemes megoldani.

## Az elmúlt hat feladatlapon bázisszövegei

**Előfordul, hogy a kérdések egy része valamilyen témához vagy motívumhoz kapcsolódik.**

- 2021. május Lapis József: Ősz és tél között – egy toposz nyomában (részlet) → **ősz** témájú kérdések
- 2021. október Rába György: Csodálatos utazás. Egy toposz alakváltozatai (részletek) → **utazás** témájú kérdések
- 2022. május Vörös Imre: A kert-motívum típusai a felvilágosodás korának irodalmában (részlet a *Bevezetésből*) → **kert** témája
- 2022. október Vörösmarty Mihály: A vén cigány
- 2023. május Margócsy István: A szerelem országa. Petőfi Sándor szerelmi költészetéről (részletek)
- 2023. október Lehóczky Ágnes: A mitikus jelentéssel telítődő tárgyi kép. A fa-motívum Nemes Nagy Ágnes költészetében (részletek) → **fa** témája

# SZÖVEGÉRTÉSI FELADATTÍPUSOK 1.

## Állítások azonosítása:

**1. Nevezze meg a szöveg alapján, melyek a Nemes Nagy Ágnes-életmű megítélésének legvitathatóbb kérdései! Két kérdéskört említsen! (1, 2)**

**2. a) Milyen két poétikai irányról beszél a tanulmány Nemes Nagy költészetében? (1)**

## Különbség megállapítása:

**b) Nevezzen meg egy különbséget, eltérést a két poétikai irányzat között! Válaszát a szöveg 3. és/vagy 4. bekezdése alapján fogalmazza meg! Idézhet is.**

*(Ahol nincs más jelölés, ott a feladat a 2023. őszi feladatsorból való.)*

## Két jelenség összehasonlítása:

3. Mennyiben tér el az *Objektív líra – szubjektív mítosz* című tanulmány az *In memoriam Nemes Nagy Ágnes. Erkölcs és rémület között* című kötet írásaitól? (2) Mutasson be egy lényeges szemléletbeli eltérést!

<i>Objektív líra – szubjektív mítosz</i>	<i>In memoriam Nemes Nagy Ágnes. Erkölcs és rémület között</i>
a szerző ötvözi a két irányt/ a tárgyias hangú mitikus líra terminust használja	a tanulmányok az objektívizáló irány javára, a mítoszteremtő olvasat rovására értelmezik a műveket/közelítenek a művekhez

sen arról a két megközelítésbeli szemléletről van szó, mely mítoszteremtő irodalmi mű, mitikus költészet és a huszadik században poétikai törekvéssé vált objektív, tárgyias költészet között.

2. Az *In memoriam Nemes Nagy Ágnes. Erkölcs és rémület között* című kötetben alig találunk olyan elemzést, amely legalább az egyiket ne említené és gondolatmenetét ne az egyik megközelítés szolgálatába állítaná, tegyük hozzá, hogy az objektívizáló irány javára, a mítoszteremtő olvasat rovására. Hasonló tematikájú az *Orpheus* Nemes Nagy Ágnes-száma, de ebben figyelemfelkeltő Poszler György tanulmánya: *Objektív líra – szubjektív mítosz*. Poszler találóan használja a tárgyias hangú mitikus líra terminust e két irány ötvözésére. [...] Grezsa

# SZÖVEGÉRTÉSI FELADATTÍPUSOK 3.

## Szómagyarázat:

4. Adja meg az alábbi két fogalom magyarázatát a szöveg és/vagy saját ismeretei alapján!

projekció: \_\_\_\_\_

archetípus: \_\_\_\_\_

**projekció:** egy gondolat, érzelem kivetítése (valamely tárgyra, létezőre, jelenségre)

**archetípus:** őskép / valaminek az ősi alakja, formája / mitologikus, szimbolikus képzetek, az emberiség legrégebbi, legáltalánosabb tudatformái /az emberiség ősi tapasztalatait rögzítik

3. Mitikus irodalom és objektív irodalom között feltűnően erős párhuzamok vonhatók. Nemes Nagy Ágnes versvállalkozásainak nagy része projekció. Egy-egy vágy, gondolat, érzelem kivetítése valamely tárgyra vagy más létezőre. Objektív korrelatívot<sup>1</sup> használ, valamilyen tárgyat, elemet, jelenséget, személyt, hogy abba belebújva, **elrejtőzve** önmagát fejezze ki. A belső **tartalmaknak ilyen típusú indirekt, világra vetített kifejezőmódja** az objektív költészet. Azonban nem mindegy, hogy hogyan zajlik a projekció folyamata. Először is minden olyan költészet, mely tárgyban fejezi ki magát, tárgyias, tehát projekciál. A projekció mint lélektani

ülő szimbólumok, képek, motívumok ismétlődése. Ilyen nes költészetében a fa. [...] Tekintélyes listát gyűjthetünk az dulásának gyakoriságát tekintve. [...] A rengeteg példa közül

csak néhányat említve: nézzük a Paradicsomkert képeit. Vészjósón és szinte végzetként jelenik meg az Édenben maga a Fa, mely a bűnbeesés **archetipikus képe, tárgyának szimbóluma lesz.** Az ószövetségi szövegek két fát említenek, a tudás fáját, amelyről Éva szakított, és az élet fáját, mely Ádámnak az egyéni halhatatlanságot biztosította volna. A kettő azonban mégis egyként jelenik meg, mint ahogy a versben is csak egy Fa van: „Lebágyad. Csönd. A hegytetőn / ül

# SZÖVEGÉRTÉSI FELADATTÍPUSOK 4.

## Feladatok további szövegek bevonásával:

10. A Nemes Nagy Ágnesről szóló tanulmány utolsó, 6. bekezdése kapcsolatba hozható Arany János *Kertben* című versének részletével. Mindkét szövegből kiemelhetők konkrét szó szerkezetek, képek, melyek a kapcsolódást bizonyítják. Egészítse ki a táblázatot a hiányzó elemekkel!

„Műhely körül a bánatos férj  
Sohajtvá jár, nyög nagyokat;  
Ide fehérledek deszkái,  
Épen azok közt válogat.  
Amaz talán bölcső leendett,  
Menyegzős ág eme darab:  
Belőlük elhunyt hitvesének  
Most, íme, koporsót farag.”

Arany János: <i>Kertben</i> (részlet)	A tanulmány 6. bekezdése
	élet és halál fája
menyegzős ág	

11. Oravecz Imre kortárs költő (1943– ) *Távozó fa* (2015) című kötetének fő motívuma az elmúlás. A kötet nyitóverse, az *Alkony* már kezdősoraiban tömörítette az öregedés, elmúlás, a magány, a kapcsolatok felbomlása, a test elfáradása alapélményeket.

„A ház előtt kert,  
a kert alatt völgy,  
a völgyön túl hegy,  
a kertből a napot nézem,  
mely leáldozóban van a hegy mögött.”

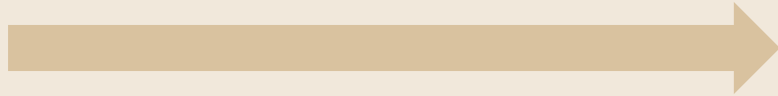
Írjon egy-egy példát (képet, toposzt) az alábbiakra! Megoldásában felhasználhatja a **11. feladat összes információját**.

az öregedésre: \_\_\_\_\_

a magányra: \_\_\_\_\_

a test elfáradására: \_\_\_\_\_

## Műfajok azonosítása



5. A fa már őseink gondolkodásában is központi helyet foglalt el. Ezt bizonyítják az alábbi szövegek is. Nevezze meg a műfajukat!

a) És nevele az Úr Isten a földből mindenféle fát, tekintetre kedvest és eledelre jót, az élet fáját is, a kertnek közepette, és a jó és gonosz tudásának fáját.

**Műfaj:** \_\_\_\_\_

b) Egyszer volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren túl, a pokol kapujának az ajtajában volt egy nagy cserfa, annak volt hetvenhét gyökere, hetvenhét ága...

**Műfaj:** \_\_\_\_\_

c) Erdő, erdő, de magas a teteje,  
jaj, de régen lehullott a levele,  
jaj, de régen lehullott a levele,  
árva madár párját keresi benne.

**Műfaj:** \_\_\_\_\_

d) Árnyékáért becsüljük a vén fát. / Nem esik messze az alma a fájától.

**Műfaj:** \_\_\_\_\_

3 pont



## Idézetek

6. Nemes Nagy Ágnes költészetében a fa legtöbbször konkrét fafajtaként szerepel: dió, kőris, jegenye, fenyő, tölgy, fűge stb. Az alábbi versben, versrészletekben is konkrét fafajták fordulnak elő. Nevezze meg ezeket!

A)

a) Herkules ilyet a Hesperidák kertjébe' se látott,  
Hősi Ulysses sem Alkinoos szigetén.

Még boldog szigetek bő rétjein is csoda lenne,  
Nemhogy a pannon-föld északi hús rögein.

S íme virágzik a \_\_\_\_\_ merészen a télben,  
Ám csodaszép rügyeit zuzmara fogja be majd!

\_\_\_\_\_, kicsi Phyllis, nincs még fecske e tájon,

Vagy hát oly nehezen vártad az ifju Tavaszt?      **A kihagyott fafajta:** \_\_\_\_\_

b) „Most lassu méreg, lassu halál emészt.

Nézd: a kevély \_\_\_\_\_, mellyet az éjszaki

Szélvész le nem dönt, benne termő

Férges erős gyökerit megőrlik,

S egy gyenge széltől földre terítettik!

Így minden ország támasza, talpköve

A tiszta erkölcs, melly ha megvész:

Róma ledül, s rabigába görbed.”

**A kihagyott fafajta:** \_\_\_\_\_

## Feladatok idézetekhez

B)

Az a) mű verselése és a versforma pontos megnevezése:

\_\_\_\_\_

A b) idézetet tartalmazó mű szerzője: \_\_\_\_\_

A c) idézetet tartalmazó emberiségdráma drámamodelljének pontos megnevezése:

\_\_\_\_\_

A d) idézetet tartalmazó mű címe: \_\_\_\_\_

Az e) idézetet tartalmazó mű műfaja: \_\_\_\_\_

5 pont

# IRODALMI FELADATTÍPUSOK 3.

## Műismeret 1.

8. A költészetben visszatérő motívum a fával kapcsolatban a víz, a folyó. A víz lehet a veszélyes irracionálisnak, a tudatfolyam, az idő, az emlékek sodrásának, a köztes létnek, a terek közti átmenetnek, a megtisztulásnak, megújulásnak az archetipikus képe.

A) Az alábbiakban olyan irodalmi művek elemzéséből olvashat részleteket, amely művekben fontos szerepet játszik a víz, mint archetípus.

Adja meg a felidézett mű címét és a mű szerzőjének teljes nevét!

a) A víz partján meditációba mélyedt lírai hős az „*idő egészével*” néz szembe. Az eső („*eső módra hullt*”) és a folyó összekapcsolásával („*az idő árján*”) a folyó az idő és az emlékezet allegóriájává válik; összeköt múltat, jelent, jövőt.

A szerző neve: \_\_\_\_\_ A mű címe: \_\_\_\_\_

b) A víz, és különösen a folyó létszimbólum is. Az ember parányinak tetszik a lét hőmpölygő forgatagában. A főhős – a Szent Borbála fedélzetén – folyásiránnyal szemben igyekszik átküzdeni magát a viharos részen. Az ő két életét köti össze és ugyanakkor választja el a folyó.

A szerző neve: \_\_\_\_\_ A mű címe: \_\_\_\_\_

## Műismeret 2. (2023. május)

7. Az irodalom híres szerelmespárjaival találkozunk az alábbi feladatban. Egészítse ki a táblázatot a hiányzó adatokkal!

A szerelemes pár egyike	A szerelmes pár másik tagja	Milyen nyelven született/íródott meg történetük?	Melyik művelődéstörténeti korban/korstílusban íródott a mű?	A művek keletkezési sorrendje (számozás)
	Kunigunda		felvilágosodás / klasszicizmus	
Csongor				4.
	Pénélope		antikvitás	
Romeo	Júlia			
Vronszkij gróf		orosz		

## Stílusirányzatok azonosítása (2022. május)

5. Két stílusirányzat jellemző jegyeit olvashatja az alábbiakban. Mindegyik irányzat irodalmában gyakori a kert-motívum megjelenése.

a) Azonosítsa a stílusirányzatokat az adott jellemzők alapján!

A stílusirányzat neve	A stílusirányzat jellemzői	A választott szöveg betűjele
	érzelmi hatáskeltés, dekorativitás, intimitás, könnyed játék, kecsesség, formai virtuozitás, apró részletek kidolgozása, miniatűr képek, virág- és madármotívumok, harmóniaérzet	
	mellérendelő mondatszerkesztés, szín- és anyagnévi jelzők halmozása, ritka, burjánzó növényzet, kígyózó ornamentika, színpadszerű díszítettség, álomszerűség, átlirizált természet	

b) Az alábbi szövegrészek közül melyik kapcsolódik a fenti stílusirányzatok valamelyikéhez? Írja be a táblázatba a megfelelő szöveg betűjelét! (Egy idézet betűjelét nem kell felhasználnia.)

A) „Kábitó virágillat csapott meg. A kerítés megett kert volt; nem nagyobb, mint egy kis szoba. A talaja körülbelül a derekunk magasságáig fel volt töltve. És tele az egész kert virággal. Sajátos növényvilág tenyészett itt. Hosszú szárú, kürt alakú virágok, amelyek szirmai mintha fekete bársonyból volnának. A sarokban liliombokor, óriási kelyhű fehér liliomokkal megrakodva édes illatot, amelyet szagolva az ember azt hiszi, elakad a lélegzete. A kert közepén egy csomó bíborpiros, kövér virág terpeszkedett.”

B) „Élek, s ez ritka alkalom.  
A fény kisujjnyi, tört fehér  
sugár a kert asztalon.  
Tán megjössz, mire körbeér.

E nyári kert az árnyaké.  
Nyugodt ez így ma. Gondolom.  
A fény, akár az árpalé  
szivárog át a lombokon.”

C) „Az aranyos felhők tetején lefestve  
Mosolyog a híves szárnyon járó estve;  
Melynek új balzsammal biztató harmatja  
Cseppecskéit a nyílt rózsákba hullatja.  
A madárcák meghűlt fészkeknek szélein  
Szunnyadnak búcsúzó nótájok rendjein.”

## Költői képek

9. Nevezze meg az alábbi két idézetben előforduló kiemelt, közös szóképet!

<p>„Szirom borzong a fán, lehull; <b>fehérlő illatokkal</b> alkonyul.”</p> <p>(Radnóti Miklós: <i>Május</i>)</p>	<p>„Titkok <b>illata</b> <b>Fénylett</b> hajadban”</p> <p>(Tóth Árpád: <i>Esti kérdés</i>)</p>
--	--

a) A közös szókép neve: \_\_\_\_\_

1 pont

b) A szókép fogalma, meghatározása: \_\_\_\_\_

1 pont

## Alakzatok

9. Nevezze meg az alábbi idézetekben előforduló (kiemelt) alakzatokat!

Az idézet	Az előforduló alakzat
„ <b>Hull a levél a virágról,</b> <b>Elválok én a rózsámtól.</b> ” (Népdal)	párhuzam / mondatpárhuzam
„ <b>Szeretlek, te édes mostoha.</b> ” (József Attila: <i>Óda</i> )	oximoron / oxymoron / ellentét
„ <b>Minden Egész eltörött,</b> <b>Minden</b> láng csak részekben lobban, <b>Minden szerelem darabokban,</b> <b>Minden Egész eltörött.</b> ” (Ady Endre: <i>Kocsi-út az éjszakában</i> )	anafora / sor eleji ismétlés
„ <b>Felhőn vet ágyat már az alkonyat</b> <b>S a fáradt fákra fátylas fény esőz.</b> ” (Radnóti Miklós: <i>Naptár</i> )	alliteráció / betűrím

Adható: 4, 3, 2, 1, 0 pont

## Leíró nyelvtani feladat (2021. május)

8. Vizsgálja meg a szöveg alábbi mondatát, és fejezze be a megkezdett állításokat!  
**Pontosan fogalmazzon!**

Nem véletlen, hogy a hangzósság iránt annyira lelkesülő Kosztolányi épp e versben találja meg „bezárva” az őszet.

a) A mondat szerkezetét tekintve: \_\_\_\_\_

b) Az első tagmondat állítmánya: \_\_\_\_\_  
az állítmány fajtája: \_\_\_\_\_

c) A „lelkesülő” szó szófaja: \_\_\_\_\_

d) A „találja” szóban előforduló mássalhangzótörvény: \_\_\_\_\_

4 pont

## Kommunikációelméleti feladat (2023. május)

10. Az alábbiakban József Attila Flórához írt utolsó levelét olvashatja. A közlésfolyamat célja, funkciói közül nevezzen meg hármat, és írjon egy-egy példát mindegyikre a levélből!

Kedves Flóra!

dec. 3.

Bocsásson meg nekem. Hiszek a csodában. Számomra csak egy csoda lehetséges és azt meg is teszem. Tudom, hogy szeretett, tudta, hogy szeretem. A többi nem rajtunk múlt. „Aztán mit sírsz, ha sorsunk írva van már!” – ezt Kosztolányi írta.

Csókolom a kezét és sok barátsággal, szeretettel üdvözlöm. Köszönjük az almákat, én is ettem belőlük, jóllehet a gyerekeknek küldte s én bizony nem is kérdeztem tőlük, csak elvettem egyet.

Attila

Ui. Kérem, vasárnap ne jöjjön.

Lehetséges válaszlelemek

A kommunikáció célja, funkciója	Egy-egy példa a levél szövegéből
tájékoztató/referenciális funkció	Számomra csak egy csoda lehetséges és azt meg is teszem. / én is ettem belőlük / nem is kérdeztem tőlük, csak elvettem egyet / ezt Kosztolányi írta / dec. 3. stb.
érzelemkifejező/kifejező/emotív funkció	szeretem
felhívó/konatív funkció	bocsásson meg / Kérem, vasárnap ne jöjjön.
kapcsolatlétesítés és -fenntartás és a kapcsolat zárása /fatikus funkció	Kedves Flóra! / Csókolom a kezét / szeretettel üdvözlöm /Attila
poétikai/esztétikai funkció	„Aztán mit sírsz, ha sorsunk írva van már!”

3 pont

# Hogyan érdemes készülni?

▶ A feladatsor követelményei a **kerettanterv teljes törzsanyagára** épülnek.

- Középszinten is ez a követelmény, kivéve a reneszánsz, barokk, felvilágosodás, valamint a 20. század avantgárd utáni világirodalmát.

▶ Az emelt szintű vizsga tárgyi elemeihez ajánljuk a 2020-ban bevezetett NAT-hoz igazított új tankönyveket.

- PDF formátumban megtalálhatóak a [www.tankonyvkatalogus.hu](http://www.tankonyvkatalogus.hu) oldalon
- A tankönyvek szövege megtalálható az [www.nkp.hu](http://www.nkp.hu) oldal okostankönyvei között is.
- A tankönyvek jellemzően **nagyobb anyagot fognak át**, mint a kerettanterv kötelező törzsanyaga.
- A törzsanyagot is tartalmazó **kerettanterv** itt található:
  - [https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020\\_nat/kerettanterv\\_gimn\\_9\\_12\\_evf](https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettanterv_gimn_9_12_evf)

# Hogyan érdemes készülni?

- ▶ Érdemes áttekinteni a korszakokat, kötelező műveket, fogalmakat, stílusirányzatokat, verstani ismereteket.
- ▶ Magyar nyelvből is szükséges áttekinteni a tananyag főbb elemeit különös tekintettel az irodalmi elemzésnél is jól használható tudáselemekre, így a leíró nyelvtani és szövegtani ismeretekre, valamint az alakzatokra, szóképekre, egyéb költői eszközökre.
- ▶ A szóbeli tételek kidolgozása, előkészítése sokat segít az írásbelin is.
- ▶ Gyakorlás céljára kiemelten ajánljuk az elmúlt három év (2021, 2022, 2023) összesen hat (májusi és októberi) szövegértési és nyelvi-műveltségi feladatsorát.
- ▶ További gyakorlás céljára jól használhatóak a korábbi feladatsorok is.

A projekt a Magyar Irodalom- és Kultúratudományi Intézet, valamint a Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet együttműködésében valósul meg.



ELTE | BTK

